

Защо морското образование и човешкият фактор в корабоплаването стават център на вниманието в целия свят през 2015 година?

(Знаем ли кога и по какви поводи са обявени

Световния ден на морето и Международния ден на моряка?)

*“Когато вятърът се усилва,
някои хора строят стени,
докато други хора строят кораби.”*

Китайска пословица

*„Колко неподходящо е
да наричаме тази планета Земя,
когато тя е почти изцяло Океан“*

Артър К. Кларк, писател, научна фантастика

Търсенето на отговора на поставения в заглавието сложен въпрос започна с дискусията на морските капитани и корабните механици на 29 януари 2015 г. във ВВМУ ”Н. Й. Вапцаров”. Срещата се организира от Българската асоциация на морските капитани, Клуба на корабните механици и Българската морска камара. Тези, които са в морето най-добре чувстват и оценяват ролята на човешкия фактор за безопасността на корабоплаването. Затова именно капитаните и механиците от търговското корабоплаване бяха първите експерти, които започнаха да търсят нови подходи и публично обявиха пред световната морска общественост потребността от нова визия за ролята на човека и духовните фактори във водния

транспорт, преди всичко социално-психологически и когнитивни фактори. Това стана преди повече от 30 години, когато през 1981 г. на международна конференция в Лондон, проведена по инициатива на капитани и механици, се постави акцента за влиянието на социално-психологическите фактори върху безопасността на корабоплаването.

На срещата с аудиторията от такъв висок социален ранг в морската общественост, отличаваща се с висок професионализъм и морал, представих моя лекция на тема „Влияние на човешкия фактор върху безопасността на корабоплаването – когнитивни и социално-психологически аспекти”. Тази лекция е продължение на моя доклад, който представих на VII Национален конгрес по психология, организиран от Дружеството на психолозите в Република България и проведен СУ „Св. Климент Охридски” от 30 октомври 2014 г. до 2 ноември 2014 г.

Най-опитните старши морски офицери активно и откровено дискутираха редица въпроси за безопасността на корабоплаването и ролята на човешкия фактор, морското образование и нови идеи за културата на морската

безопасност, потребността от учредяването на Вапцаровска международна морска премия.

Кое обуславя актуалността и нарастващата значимост на темата за морското образование и човешкия фактор в корабоплаването и така силно привлече вниманието на морската обществено-ност в началото на 2015 година?

Няколко **знакови събития** мотивираха капитаните и механиците да се срещнат на този форум и като най-добрите експерти в корабоплаването да изразят своите позиции:

I. На 02 януари 2015 г. Генералният секретар на Международната морска организация (ИМО) г-н Коджи Секимидзу, „Доктор хонорис кауза на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ от 2014 г., обяви темата за Световния ден на морето за 2015 г.: **МОРСКО ОБРАЗОВАНИЕ!**

В своята аргументация на 2 януари 2015 г. г-н Коджи Секимидзу подчерта:

„Без качествено обучени и мотиви-

рани моряци корабоплавателния отрасъл ще престане да се развива.

Навиците и компетенциите на моряците могат да бъдат основани само на образованието.

Ефективните стандарти на обучение остават фундамента на надеждното и безопасно корабоплаване. Днес отрасълът се нуждае от запазване качеството на подготовката на квалифицирани кадри.”

Пояснение № 1:

Световния ден на морето се отбелязва от 1978 г. с решение на 10-ата сесия на ИМО (7-17 ноември 1977), първоначално на 17 март, а от 1980 г. - в един от дните през последната седмица на м. Септември.

II. От 27 до 30 октомври 2014 г. в Австралия се проведе 15-та Генерална асамблея на Международната асоциация на морските университети (IAMU). ТЕМА: „Поглед към бъдещето...иновации в областта на морското образование, подготовката и изследванията”.

Беше прието **Обръщение** към ИМО за влиянието на човешкия фактор върху безопасността на корабоплаването и схващанията на Асоциацията за тълкуването на този проблем!

Обръщението на IAMU беше обсъдено от ИМО (НТW 2 - 2 to 6 February 2015)

и бяха предприети мерки за издигане ролята на човешкия фактор.

III. През 2015 г. се навършват 20 годишни от направената през 1995 година втора редакция на Международната конвенция за вахтената служба и нормите за подготовка и освидетелстване на моряците (STCW '78/95/2010) и 5 години от нейната трета редакция, известна като Манилските поправки (STCW Convention 2010, Manila Amendments).

Този стратегически документ, претърпял три редакции, възприе **качествено нови възгледи** за ролята на човешкия фактор в корабоплаването, разкрити още през 1995 година с новата редакция на Международната конвенция за вахтената служба и нормите за подготовка и освидетелстване на моряците (STCW '78/95/2010) и Кодекса за подготовка и освидетелстване на моряците и носенето на вахта.

Впоследствие в много резолюции на ИМО, моделни курсове, кодекси и други документи се усъвършенстваше визията за ролята на човешкия фактор върху безопасността на корабоплаването.

Пояснение № 2:

За ознаменуване значимостта на измененията в третата редакция на Кон-

венцията STCW през 2010 г., придобили популярност като Манилските поправки (STCW Convention 2010, Manila Amendments), беше взето решение денят на нейното подписване 25 юни да бъде обявен за **Международен ден на моряка**.

IV. В глобализирания съвременен свят 90% от всички товари с превозват в системата на водния транспорт. Това обуславя Принцип № 1 в корабоплаването "Безопасността преди всичко" и неговата най-важна страна – Човешкият фактор, който причинява от 80% до 90 % от всички морски инциденти! Трагичните произшествия - от „Титаник“ до „Естония“ и „Коста Конкордия“, южнокорейския ферибот „Севол“ и плаващия под италиански флаг м/к „Норман Атлантик“ поставят човешкия фактор и културата на безопасността на корабоплаването в центъра на вниманието на съвременното морско образование.

Гордост за българските моряци са двете благодарствени писма през януари 2015 г. от Бреговата охрана на Република Гърция и Администрацията на флага на Малта за героичните действия на екипажа на м/к „Плана“ (ИМО 9004176) с капитан к.д.п. Ивайло Грънчаров, отличил се в Операцията по търсене и спасяване на м/к „Нор-

ман Атлантик“.

Срещата-дискусия на морските капитани и корабните механици постави началото на много национални и международни инициативи за издигане ролята на човешкия фактор в корабоплаването. Морската общественост очаква подкрепата на Министерството на образованието и науката, Министерството на транспорта и информационните технологии, Министерството на отбраната и други ведомства и институции, пряко свързани с морското образование в Република България. Срещата на капитаните и механиците в Морско училище се оказва твърде атрактивна и кадемлия. Вече е направена първата стъпка за подкрепа на висшето морско образование в Република България, а това е предпоставка за повишаване на неговото качество.

На 17 март 2015 г. бе прието Постановление № 59 на МС на РБ за приемане на наредби за държавните изисквания за придобиване на висше образование по морските специалности:

<http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?jsessionid=920BE57A0ED7997EC6A7DBBCA4D71F3B?idMat=93073>

Вестник „Държавен вестник“, бр. 21, от дата 20.3.2015 г., стр.42.

Постановление № 59 от 17 март 2015 г.

за приемане на наредби за държавните изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Корабоводене“, „Електрообзавеждане на кораба“, „Корабни машини и механизми“ и „Корабна радиоелектроника“ на образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“ след придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“

До този момент не са приемани държавни изисквания за придобиване на висше образование по тези специалности.

Наредбите се приемат на основание чл. 9, ал. 3, т. 5 от Закона за висшето образование и влизат в сила от учебната 2015/2016 г.

Във всички морски държави морското образование се развива като национален приоритет! За морското образование по целия свят е характерно държавното управление, в което преобладават правно-нормативните методи на регулиране, дългосрочните стратегии и инвестиции.

Вече намерихме отговора на поставения в заглавието на статията въпрос: Защо морското образование и човешкият фактор в корабоплаването стават център на вниманието в целия свят през 2015 година?

От тук нататък следва държавните

институции, неправителствените организации, корабоплавателните компании и българската общественост да се обърнат с лице към морското образование, корабоплаването и морската индустрия в Република България.

Те могат да се окажат, както за много други държави по света, онова разковниче, което да извади нашата Родина от духовната и икономическата криза и да осигурят оня просперитет, който българският народ и българската държава заслужават и имат интелектуалния потенциал да реализират.

През 2011 година във връзка със 130-та годишнина на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” публикувах редица статии, в които разкрих предизвикателството и перспективите на българския Флагман на морското образование и символ на град Варна. Една от тях може да се прочете в електронното издание „EUROCHICAGO”:

<http://www.eurochicago.com/2011/04/130-godishnina-navvmu/>

2011.04.12

130 ГОДИШНИНАТА НА ВВМУ “Н. Й. ВАПЦАРОВ” РАЗКРИВА НОВИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ В РАЗВИТИЕТО НА ФЛАГМАНА НА МОРСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Автор: проф. д.пс.н. инж. Илия Петров Пеев, капитан I ранг о.р.

В тези статии поставих и редица от три въпроси, свързани със пропуснати шансове на нашата страна в сферата на морското образование, корабоплаването и морската индустрия.

Постановлението на МС на РБ № 59 от 17 март 2015 г. за приемане на наредби за държавните изисквания за придобиване на висше образование по морските специалности е добър знак в годината, когато светът приковава главното си внимание към морското образование.

Този път ни се иска да вярваме, че има реален шанс да превърнем морското образование, корабоплаването и морската индустрия в Аляска на Балканите. За да не се превърне издигната теза в поредната ефимерна надежда, нереализуеми блянове и мечти, е нужно своевременно българската държава да изработи националната морска стратегия и да оцени, че морското образование е не само национален, но и световен капитал.

До сега, въпреки натиска на Европейския съюз, у нас все още се нехае по отношение на националната морска политика и националната морска стратегия. Огромният натиск на морската общественост в това отношение

остана и продължава да остава безплоден.

През последните 15-20 години Република България изгуби завоювани позиции в пазара на труда на моряците. Това се вижда и от няколко фундаментални изследвания за морската индустрия, последното от които е направено в края на 2014 година и началото на 2-15 година от Оксфордския университет по заявка от Асоциацията на европейските корабособственици. Това изследване търси отговор на въпроса: Каква е икономическата стойност на европейската морска индустрия?

На основата на статистическата информация в изследването се посочва, че в Република България в морската индустрия са заети не повече от 20 000 души.

<http://www.ecsa.eu/images/2014-04-01%20Oxford%20Economics%20ECSA%20Report%20FINAL.pdf>

Oxford Economics

The economic value of the EU shipping industry March 2014

A report for the European Community Shipowners' Associations (ECSA) April 2014

<http://www.ecsa.eu/images/Studies/150220%20European%20Shipping%20Update.pdf>

Oxford Economics

The economic value of the EU shipping industry –update

A report for the European Community Shipowners' Associations (ECSA) February 2015

<http://www.ecsa.eu/9-latest-news/153-announcing-the-european-shipping-week-2015>

Announcing the European Shipping Week 2015

Тези тенденции не са от вчера. В доклада за морската индустрия на Конференцията на ООН за търговия и развитие от 2012 година, Република България значително е намалила флота си и като морска държава има един от най-малките флотове в света. В статистическата информация се отчитат регистрираните кораби под национален флаг на всяка една от изследваните държави.

http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2012_en.pdf

REVIEW OF MARITIME TRANSPORT 2012

Report by the UNCTAD secretariat
UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENTS
CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPME

Обнадеждаващото в случая е, че морската общественост в нашата страна не се примирява и постоянно излиза с нови инициативи към официалните власти в държавата за разработване на стратегически документи по морската индустрия. Една от последните такива инициативи е създаденият на 23 февруари 2015 г. **Национален синдикат „Морска администрация“**, чийто **основен приоритет ще бъде** подпомагане създаването на Национална морска стратегия. Крайно време е като държава, членка на Европейския съюз и Република България да разработи и приеме своя Национална морска стратегия.

Вместо **заклучение** да си припомним една древна персийска мъдрост: „Ако искаш да имаш нещо, което нямаш, трябва да направиш, нещо, което не си правил.“

Проведената дискусия на българските капитани и корабни механици в началото на тази календарна година символно обяви началото на старта за честването на Световния ден на морето, чиято тема за 2015 година е посветена на морското образование.

Иска ни се да вярваме, че примерът на морските капитани и механици ще бъде последван не само от морска-

та общественост в България, но и от цялото българско общество. По този начин ще се оправдае целта на Международната морска организация с избирането на темата за морското образование като централна тема за света за 2015 година. Дано инициативата на Българската асоциация на морските капитани, Клуба на корабните механици и Българската морска камара доведат до промяна на мисленето и ценностите, а от там и до разработването и приемането на Национална морска стратегия.

Капитан I ранг о.р., професор, д.п.с.н., инж. Илия Петров Пеев
Личен код BG - RP- 0465 Варна, 2634-6001 „Психолог“ - Публичен регистър на психолозите в България.
ВВМУ „Н. Й. Вапцаров, Варна
E-mail: ippee@abv.bg
GSM: 0898/359647